

מערך שיעור בנושא הרפורמה במערכת המשפט

החברה הישראלית נמצאת בימים של מחלוקת פוליטית וחברתית. הסוגיה המרכזית שכרגע על הפרק היא מעמדה של מערכת המשפט, כאשר חלקים בציבור רואים בה רפורמה רצויה וחלקים אחרים רואים בה הפיכה משטרית מסוכנת. המחלוקת הזאת נמצאת בכל מקום: ברשתות החברתיות, ברחוב ובפוליטיקה, ומציפה המון מתח, זעם וחרדה. התלמידות והתלמידים שלנו ערים לכך, חווים זאת בדרכים שונות, ולעיתים אף שותפים/ות פעילות/ים בשיח. מורות/ים רבות/ים מתלבטות/ים האם ואיך להביא את הנושא לכיתה. עולים חששות רבים כמו: "למה להעלות נושא כל כך נפיץ ומפצל?" "אני בעצמי מבולבלת/ת ומרגישה/ש אין לי את כל הידע" ואם יש לי דעה מגובשת - "האם מותר לי להביע אותה בכיתה?"

יש לנו תשובות לשאלות האלו.

לפני הכל נדגיש שהעיסוק בסוגיות בעלות משמעות פוליטית הוא חלק מתפקידנו כנשות ואנשי חינוך. משרד החינוך אף מעודד מורות ומורים לקיים דיון בנושאים אקטואליים, כל עוד נשמר דיון פתוח ומורכב.

בנוסף [חוזר מנכ"ל](#) העדכני נכתב: "במסגרת הבעת עמדות פוליטיות בכיתה יוכל המורה להביע עמדה ואף לבקר באופן מאוזן את הכנסת ואת ועדותיה, ובכלל זה החלטות וחוקים שנתקבלו על ידם, וכן את הממשלה ומשרדיה, ובכלל זה את מדיניות הממשלה, בתנאי שיקפיד כי דברי הביקורת שלו לא ייאמרו באופן מעליב או פוגע. על המורה להתעלות תחילה מעל עמדתו האישית, לייצג את העמדות האחרות בהגינות, לאפשר לתלמידי הכיתה להביע עמדה שונה משלו, ולהקפיד שדברי הביקורת שלו לא יביעו דה-לגיטימציה למדינה או למוסדותיה, לא ישללו את עצם קיומה של המדינה או את אופייה כמדינה יהודית ודמוקרטית, ולא יביעו דה-לגיטימציה למגזרים או לאנשים בחברה הישראלית".

נוסיף כי הבלבול והמבוכה הם לגיטימיים גם עבורנו וגם עבור התלמידות/ים. מותר לנו להיכנס לכיתה ללא דעה סופית ומגובשת בנושא מורכב זה. אך כנשות ואנשי חינוך עלינו לפתח את היכולת לשוחח עם התלמידות/ים על נושאים בוערים, להנגיש עבורן/ם את הידע הרלוונטי, להביא זוויות שונות ומנוגדות של הנושא, לאפשר להן/ם לשאול, לבקר, להתווכח וגם לגבש עמדה מושכלת שמבוססת על ידע - אלו הן מטרותיו של שיעור זה.

לשיעור מצורפת [מצגת](#).

בנוסף, אנחנו מציעות לכם/ן להצטרף למפגש מקוון למורות/ים על הוראה סביב הרפורמה המשפטית בהנחיית ד"ר אריאלה בארי בן ישי. נתכנס במרחב בטוח, נעבד, נתייעץ, נשתף, נתלבט, נתחזק וננסה להכין ביחד ארגז כלים קטן שנוכל להגיע איתו לכיתה.

יום רביעי, 1 במרץ 2023, בשעה 20:30 למשך כשעה וחצי.

המפגש ללא תשלום אך נדרשת [הרשמה בטופס](#)

מהלך השיעור

1. הסבר על כללי השיח

נסביר כי היום נלמד ונדבר על הרפורמה במערכת המשפט. המטרה שלנו היא קודם כל להכיר את הנושא וללמוד את הידע שקשור אליו. על בסיס הידע נוכל לערוך דיון: לבטא עמדות, ולהקשיב לדעות שונות ומנוגדות. מכיוון שזה נושא מאוד טעון. חשוב שיהיה לנו מרחב בטוח לדון בו בכיתה, כך שכל אחת וכל אחד יוכלו להתבטא ולהרגיש בנוח בלי חשש משיפוטיות.

נשאל: איך נצליח לייצר מרחב בטוח לשיח כזה בכיתה?

נכתוב את התשובות על הלוח כדי שיהיו לנגד עינינו במהלך השיעור.

נוכל לעזור לתלמידים/ות דרך התחלות של משפטים שהן/ם ישלימו אותם, כמו: "בזמן הדיון חשוב לזכור ש...", "מה שיאפשר לי להשמיע את הדעה שלי בכיתה זה...".

דגשים:

- חשוב לנמק ולהתבסס על ידע בהבעת דעה ועמדה
- זה לא דיון על שמאל וימין, זה דיון שיש בו מקום לריבוי של דעות מגוונות ומורכבות.
- אפשר להתלבט, להרגיש מבולבלים/ות, זה דורש זמן ומאמץ לגבש דעה בנושא.

2. פתיחה: מה אנחנו יודעות/ים ומה אנחנו לא יודעות/ים?

נציג לתלמידות/ים את הקריקטורה "הלכה לנו המדינה" של גיא מורד (מתוך הכתבה: [הבדיחה על חשבוננו: 40 קריקטורות מציגות באור מצחיק-עצוב את 2022, מיינט חולון 17.1.23](#))

איור: גיא מורד, ידעות אחרונות

המטרה היא להבין מה הן/ים יודעות/ים על הנושא ומה הן/ם לא יודעות/ים. ניעזר בשאלות הבאות:

- את מי מייצגים האנשים בקריקטורה?
- למה הם מעבירים ביניהם את השלט?
- למה כל אחד מהם מרגיש ש"הלכה לנו המדינה"?
- על מה כל הרעש עכשיו? על מה ההפגנות? מה זו הרפורמה?
- איזה סיסמאות ומילים שמעתם?
- למה זו מחלוקת שמעוררת כל כך הרבה רגשות?
- מה מרגישים הצדדים השונים במחלוקת?

3. ידע ומושגים

נסביר לתלמידות/ים שבחלק הזה של השיעור נתמקד בהבנת מושגים בסיסיים ודילמות שקשורות לנושא. רק לאחר שנכיר את הידע, נפתח בדיון שבו נוכל לבטא דעות שונות שמבוססות על הידע הזה.

נעבור ביחד על המצגת שקפים: 3-7 ונבהיר את המושגים.

שקף 6 מציג דוגמה אחת לחוק שבג"צ פסל: אישור שלילת הבטחת הכנסה מאדם שמחזיק ברכב.

נשלח לתלמידות/ים את [הקישור](#) לרשימה הבאה: כמה חוקים נפסלו עד היום על ידי בג"ץ? עמיר פוקס, 8.11.22, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

כל זוג תלמידות/ים יסרקו את הרשימה, יבחרו חוק אחד שתופס את תשומת לבם/ן ויעיינו בו לעומק.

הזוגות ישתפו במליאה כמה מהחוקים שקראו אודותם.

נשאל: מה משותף לבג"צ צים? מדוע יש אפשרות לבית המשפט לבטל חוקים? מה דעתכן/ם על מספר החוקים (22) שבג"ץ ביטל משנות ה-50 ועד היום?

נמשיך ונקרא יחד שקפים 7-9 ונענה על השאלות שבשקפים.

נציג את שקף 10 - עיקרי הרפורמה. נוכל להמשיך ולעבור על כל העיקרים במליאה, אך מומלץ לעבור בשלב זה **לפעילות בקבוצות:** נחלק את הכיתה ל-4 קבוצות. כל קבוצה תקבל עיקר אחר מבין הארבעה: פסקת ההתגברות,

שינוי הרכב הוועדה לבחירת שופטים, מינוי היועצים המשפטיים וביטול עילת הסבירות. נדפיס לכל קבוצה את השקפים הרלוונטיים מתוך המצגת. חברות/י הקבוצה יצטרכו לקרוא את השקפים לפי הסדר הנתון שלהם, לענות על השאלות, ולהכין את הסוגיה להצגה במליאה.

שיתוף במליאה: נציגה או נציג מכל קבוצה יציגו את הסוגיה.

4. צפייה בסרטון

נצפה בסרטון: פסקת ההתגברות על פי אשר, ערוץ 12.

נענה על השאלות: עם מי מהנוסעות/ים במונית של אשר הזדהיתן/ם? איזה משפט תפס אתכם/ן?

מה הצחיק אתכן/ם בסרטון? למה?

חלק מהנוסעות/ים סיפרו שהצביעו לביבי, אבל הסבירו שהם מתנגדות/ים לפסקת ההתגברות, כיצד ייתכן?

אחת הנוסעות אמרה שבעיניה לא מדובר בסוגיה של ימין ושמאל, למה התכוונה לדעתכן/ם? האם אתן/ם

מסכימות/ים איתה? מה לדעתכן/ם העמדה של אשר? מה הוא רוצה שנחשוב?

5. דין

נזכיר לתלמידות/ים את כללי השיח מתחילת השיעור ונערוך דיון במליאה.

שאלות מנחות לדיון:

- מה דעתכן/ם על הרפורמה? מה קשה לי? מה מבלבל אותי?
- כיצד תשפיע הרפורמה על החיים שלכן/ם? ועל חיי אזרחיות/ים ותושבות/ים אחרות/ים במדינה?
- מי עשויות/ים להרוויח מהרפורמה? מי עלולות/ים להיפגע ממנה?
- כיצד ישפיע צמצום כוחה של הרשות השופטת על צדק חברתי במדינה?
- איך הרפורמה מוצגת ע"י תומכיה?
- איך הרפורמה מוצגת ע"י מתנגדיה?
- האם תוכלו לחשוב על אלטרנטיבות שתהיה עליהן הסכמה רחבה יותר בציבור?
- איך הזהויות שלכן/ם: מגדרית, דתית, לאומית, מינית ועוד - משפיעות על הדרך שבה אתם מבינים את המצב?
- האם חשוב להכיר את עיקרי הרפורמה שמקדמת הממשלה, למה?
- מהם המסרים שעוברים במושג 'רפורמה'? ומה המסרים שעוברים במושג 'הפיכה משטרית'?
- אילו קבוצות או א/נשים נעדרות/ים מהשיח הפוליטי סביב הרפורמה?

6. הרחבה

בהמשך לשאלה האחרונה על קבוצות או א/נשים שנעדרות/ים מהשיח, נביא כמה טקסטים של כותבות/ים שמשתייכות/ים לקבוצות אלו או של כאלו שלא מוצאות/ים את עצמן/ם באחד מן הצדדים.

[חזון מזרחי דמוקרטי: לא למהפכה החוקתית ולא ל"סדר הישן"](#)

[במקום לנזוף, הקשיבו למה אני כפלסטינית לא משתתפת במחאה | דאליה חלבי ב"שיחה מקומית"](#)
[דברים שנשאה ח"כ יוליה מלינובסקי ממפלגת ישראל ביתנו בועדת חוקה, חוק ומשפט בדיון על הרפורמה המשפטית](#)

[שולה מולא, פעילה למען זכויות קהילת יוצאי אתיופיה ומורה לשעבר](#)

[ספיר סלוצקר עמרן, עו"ד ופעילה פמיניסטית מזרחית, נאבקת לצד קבוצות נאבקות ונשים שחיות בעוני](#)
["אנחנו מאמינים שהקב"ה רוצה שניאבק עבור צדק שוויון ושלום" | מיכאל מנקין, מקים קבוצת השמאל האמוני ב"העוקץ"](#)

[עשרות רבנים סרוגים: לאמץ את מתווה הנשיא הרצוג, חדשות סרוגים 14.02.23](#)